

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013

Tiimitehtävä -Team Wimma

Venäjänkieliset ikääntyneet maahanmuuttajat

Teoria ja käytännön kokemukset työharjoittelusta

Anne Kinnunen c12020

Taimi Manninen c12024

Susanna Johansson c12016

Tuija Virtanen c12050

A. Teoria-osuus

SISÄLLYS

JOHDANTO

1. Maahanmuuttajavanhusten määrä Suomessa
2. Ikääntymisen mukanaan tuomat lisähaasteet maahanmuuttajalle
3. Syrjäytyminen ja yksinäisyys
4. Kielitaidon puute
5. Esimerkkejä tarjolla olevista avopalveluista
6. Kehittämistehtävä: Visio olohuoneesta maahanmuuttajavanhuksille
7. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen
8. Ikäihmisten hoidon ja palvelun laatusuositus
9. Tiimistä
10. Pohdinta

JOHDANTO

Tulevaisuusverstaassa ideoimamme visio venäjänkielisille vanhuksille (tai kaikenkielisille?) perustettavasta olohuoneesta on ollut työstämismme kohteena menneinä viikkoina. Aihe valikoitui siitä syystä, että suoritamme tulevan harjoittelumme EMEL-projektissa, mikä tutkii venäjänkielisten ikääntyneiden asemaa sekä Tallinnassa että Helsingissä.

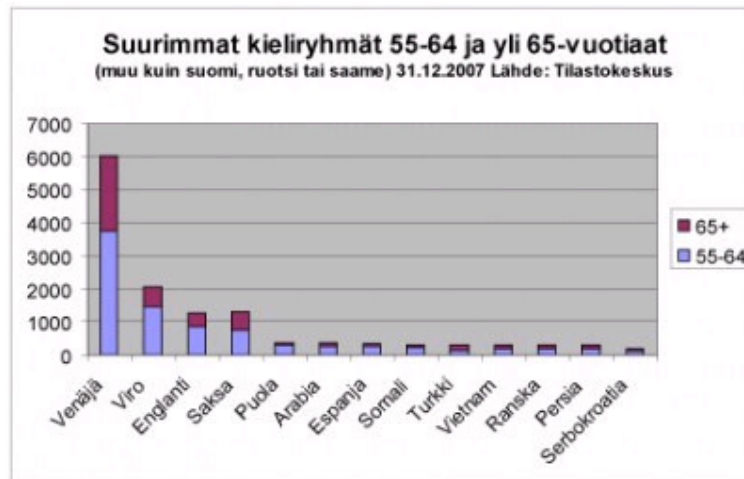
Helsingissä toimivalla Inkeri-keskuksella on jo olemassa olevaa toimintaa. Suuri kysymys näyttäisi olevan se, miten tavoittaa huonokuntoiset kotona asuvat iäkkäät. Heikko suomen kielen taito rajoittaa yhteydenottoja ulospäin. Kielitaidottomuus on eräs suuri tekijä vanhusten ja muidenkin maahanmuuttajien syrjäytymiseen, mikä taas johtaa yksinäisyyteen ja moniin muihin ongelmiin. Etsivä työote haastaa meitä eteenpäin yhä kasvavassa tulevaisuuden kysymyksessä, nimittäin siinä, millainen tulee vieraskielisten vanhusten asema olemaan, kun juuri nyt julkisuudessa käydään keskustelua Suomen vanhustenhoidon alennustilasta.

Haluttomuus ja uskalluksen puute lähteä liikkeelle kotoa on usein syynä yhä suurempaan yksinäisyyteen. Toisaalta kotihoidon työntekijöiltä tulleen tiedon mukaan iäkkäät kotona asuvat ovat usein niin huonossa kunnossa, etteivät he pysty yksin lähtemään ulos. Tässä onkin eräs kipupiste, johon tulisi etsiä vastausta.

Tiimimme käyttää tässä työssä yhteiskunnallista näkökulmaa, koska on tärkeää tehdä vanhustyötä yhä edelleen näkyväksi. Ikääntyneiden suhteellinen määrä väestössämme kasvaa jatkuvasti. Tällä on vaikutuksensa koko yhteiskunnan toimintaan.

1. Maahanmuuttajavanhusten määrä Suomessa

Seuraavassa on lueteltuna +55 -vuotiaiden maahanmuuttajien suurimmat kieliryhmät (31.12.2007, muu kuin suomi tai ruotsi): Venäjä 6030, Viro 2068, Englanti 1282, Saksa 1145, Puola 363, Arabia 361, Espanja 327, Turkki 309, Somali 313, Vietnam 292, Ranska 287, Persia 283, Serbokroatia 200. Yhteensä: n. 16055.

(Tilastokeskus)

2. Ikääntymisen mukanaan tuomat lisähaasteet maahanmuuttajalle

Vanhustyön keskusliitto on projektissaan Vanhuus vieraalla maalla (2002) kartoittanut käytännön kokemuksia, joita on saatu työskenneltäessä ikääntyvien maahanmuuttajien kanssa. Esiin nousi seuraavanlaisia haasteita:

Yli 65-vuotiaiden kotoutumissuunnitelmissa on pääpaino terveystalveissa. Sen lisäksi tulevat virkistys ja kielen oppiminen. Kotoutumissuunnitelman ja mahdollisen palvelusuunnitelman tulisi muodostaa jatkumo, joka rakentuu maahanmuuttajan omista lähtökohdista.

Monilla maahanmuuttajilla on vaikeuksia lukemisessa ja kirjoittamisessa. Suullisen kielitaidon hataruus haittaa viranomaisten kanssa asiointia. Tiedon välittyminen kirjallisten tiedotteiden kautta on heikkoa.

Toimeentulon niukkuudesta aiheutuu monia hankaluuksia, esimerkiksi liikkumiseen edes yleisillä kulkuneuvoilla ei ole rahaa. Tämä on yksi niistä syistä joka osaltaan johtaa eristyneisyyteen ja syrjäytymiseen (Jaakkola 2003, 3.)

3. Syrjäytyminen ja yksinäisyys

Syrjäytyneinä pidetään henkilöitä, jotka eivät kykene osallistumaan täysipainoisesti talous- yhteiskunta- ja siviilielämään ja/tai joiden tulot ja muut resurssit (henkilökohtaiset, perheen ja kulttuuriset) ovat niin riittämättömiä, että he eivät kykene nauttimaan elintasosta, mitä heitä ympäröivässä yhteiskunnassa pidetään hyväksyttävänä. Syrjäytyminen voidaan näin ollen määritellä taloudellisten resurssien puutteen, yhteiskunnasta eristymisen sekä sosiaali- ja kansalaisoikeuksien rajallisuuden yhdistelmäksi. Syrjäytymistä voivat edistää ongelmat, jotka liittyvät työntekoon, opetukseen ja elintasoon, terveyteen ja kansallisuuteen (emcdda.europa.)

Valtaväestön ikäihmisille suunnatut palvelut eivät aina ole suoraan soveltuvia ikääntyneille maahanmuuttajille. Suomalainen palvelujärjestelmä saattaa olla vieras ja heikko kelitaito sekä tiedon puute muodostavat helposti esteen avun hakemiselle. Joskus ikääntynyt maahanmuuttaja on täysin riippuvainen muiden avusta ja hänen itsenäisyytensä on tuolloin rajallinen ja syrjäytymisvaara on suuri (Etelä-Kymenlaakson maahanmuutto-ohjelma 2007- 2012, 44–45.)

Yrittäessään sopeutua uuteen kulttuuriin ja sen tuomiin vaatimuksiin maahanmuuttaja joutuu jatkuvaan prosessiin, jossa hän asettaa kyseenalaiseksi oman identiteettinsä, arvomaailmansa ja näkemyksensä. Maahanmuuttajat kokevat perheen ja sukulaiset erittäin tärkeiksi. Perheellä on merkittävä vaikutus heidän hyvinvointiinsa ja tyytyväisyyteensä. (Venäläisten vanhusten käsityksiä ja kokemuksia venäläisyydestä, surutyöstä ja käytetyistä selviytymiskeinoista, *opinnäytetyö* 2005, 15.)

Maahanmuuttajavanhuksilla on oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoisesti kaikissa tilanteissa ja palveluissa. Huomiotta jättäminen merkitsee vanhuksille yhä suurempaa syrjäytymisen riskiä, sillä heidän taitonsa oppia uutta kieltä on hidasta ja sosiaalisia kontakteja on vähemmän kuin suomalaisilla vanhuksilla. Suomi on sitoutunut muiden Euroopan maiden kanssa noudattamaan ihmisoikeusnormeja ja yhteisiä arvoja, joihin kuuluvat mm. tasavertaisuus, syrjinnän kieltäminen ja suvaitsevaisuus.(Etelä-Kymenlaakson maahanmuutto-ohjelma 2007- 2012, 44–45.)

Kuten valtaväestön vanhukset, myös maahanmuuttajat vanhukset kokevat olonsa yksinäisiksi ja usein he myös haaveilevat kotimaahansa paluusta. Vaikka Suomessa olisikin laaja ystävverkosto, niin kotimaahan on yleensä jäänyt tärkeitä ihmisiä ja tuttu kieli, jolla kommunikoida. Yksinäisyys saattaa aiheuttaa ikääntyvälle maahanmuuttajalle heikentynyttä elämänlaatua, depressiota sekä lisääntynyttä laitoshoidon tarvetta. Yksinäisyys on vaikeinta niille ikääntyneille maahanmuuttajille, joilla ei Suomessa ole omaa perhettä tai sukulaisia.

4. Kielitaidon puute

Tiedon ja osaamisen puute muodostavat esteen omaehtoiselle avun hankkimiselle. Koska ikääntyvät maahanmuuttajat eivät tunne suomalaista palvelujärjestelmää, niin ei palveluista myöskään osata kysyä. Erityisen tärkeitä maahanmuuttaja vanhuksille ovat erilaiset tapaamispaikat, kielikurssit, kerhot, seurakuntatyö, retket ja neuvontapisteet. Niiden avulla vanhukset saavat paremmin ja helpommin tietoa eri palveluista. Tietoa saa myös paljon ystävien ja sukulaisten kautta, jos sellaisia on. (Tanttu 2009, 40–42.)

Kielenopetuksen järjestämisessä ikääntyville maahanmuuttajille tulisi kulttuuritaustan lisäksi kiinnittää huomiota ikääntymisen erityispiirteisiin. Opittua suomenkielen taitoa tulisi myös ylläpitää. Suomen kielen taidon puuttuminen eristää maahanmuuttaja vanhukset yksinäisyyteen ja toimeentuloon syrjäyttäen heidät valtaväestöstä ja heitä ympäröivästä todellisuudesta. Valtaväestön kielteinen suhtautuminen lisää ulkopuolisuuden tunnetta.

5. Esimerkkejä tarjolla olevista avopalveluista

Inkeri-keskus ja Senioripoveri -hanke

Inkeri- keskus järjestää Helsingin alueella useita palveluja, jotka ovat suunnattu iäkkäille venäjänkielisille maahanmuuttajille. Inkeri-keskuksen perustama Senioripoveri -hanke on Raha-automaatti yhdistyksen rahoittama projekti. Projekti tarjoaa

virikkeellistä toimintaa ikäihmisille heidän omilla ehdoillaan. Projektin kohderyhmänä ovat Itä-Helsingissä yksin asuvat entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneet seniori-ikäiset paluumuuttajat. Tavoitteena on ikäihmisten syrjäytymisen ehkäiseminen ja tukiverkoston vahvistaminen. Projekti aloitti toimintansa vuonna 2004. (Inkeri-keskus.)

Klubi60+

Senioripoveri projektin tarkoituksena on auttaa ihmisiä sopeutumaan arkipäivän elämään eikä tuntee itseään yksinäiseksi. Tätä varten on perustettu Klubi60+ joka toimii eri kaupunginosissa, Kampissa, Pitäjänmäelle, Kontulassa. Kampin ryhmä on tarkoitettu ikääntyville yli 55-vuotiaille paluumuuttajille. Leppoisien kahvihetkien lomassa keskustellaan mm. kirjallisuudesta ja viikon uutisista. Ryhmän tapaamiset ovat heille itselleen erittäin tärkeitä sosiaalisia tapaamisia. Tapaamiset auttavat heitä jaksamaan paremmin arkea. Kontulan klubi 60+ on tarkoitettu yli 60-vuotiaille paluumuuttajille. Tarjolla on virikkeellistä toimintaa, tietoa arkipäivän asioista, luentoja/keskustelua hyvinvoinnista, piristävää yhdessäoloa ja lounas. Klubeilla puhutaan suomea ja venäjää. (Inkeri-keskus.)

Mummon kammari

Mummon kammari toimii Hämeentiellä ja siellä puhutaan suomea. Tarjolla on virikkeellistä ryhmätoimintaa. Kahvihetkien lomassa keskustelua elämäkokemuksista jne. Ohjelmassa on myös tutustumiskäyntejä ja retkiä erilaisiin kohteisiin mm. museoihin, taidenäyttelyihin ja kirjastoihin. (Inkeri-keskus.)

Inkerikeskuksen muu toiminta

Inkeri-keskus järjestää myös iäkkäille asiakkailleen suunnattuja virkistyslomia kuntokeskuksissa. Inkeri-keskuksessa toimii myös neuvontapalvelu, jonka kohde ryhmänä ovat inkerinsuomalaiset paluumuuttajat perheineen, avioliittoon, työhön tai opiskelemaan tulleet venäjänkieliset henkilöt. Tavoitteena on kehittää ohjaus- ja neuvontatoimintaa maahanmuuttajille, jotka tarvitsevat apua ja neuvoa arkipäivän asioissa tai kokevat kotoutumisessaan sosiaalisia ja psykologisia vaikeuksia. Palvelua annetaan suomen ja venäjän kielillä. (Inkeri-keskus.)

Inkeri-keskuksen toimitiloissa Hämeentiellä toimii kahvila Muuttolintu, joka on auki arkipäivisin. Muuttolinnun ruokalistalla on edullista ja maukasta kotiruokaa lounaaksi. Seneoripoverin projektikoordinaattina toimii Eila Klykova. Hän kertoi meille, että projektin toiminta on kasvanut 15 aktiivisesta osallistujasta 180:een ja jatkaa kasvuaan. Tällä hetkellä projektissa työskentelee kolme työntekijää. (Klykovan haastattelu 1.9.09.)

Senioripysäkki Vantaalla

Vantaalla Länsimäessä toimii seniori-ikäisten maahanmuuttajien tukipysäkki RAY:n tuella. Se palvelee pääkaupunkiseudun seniori-ikäistä väestöä. Tämän hankkeen tarkoituksena on tukea vanhempia maahanmuuttajia, jotka ovat jääneet monessa vaiheella huomiota. Tavoitteena on olla mukana elämässä ja vaikuttaa ympäristön ja yhteiskunnan asioihin.

Toiminnan erityispiirteinä voi mainita, että projektin kaikki resurssit on suunnattu kenttätöihin, konkreettiseen auttamiseen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Projekti tarjoaa tietoa ja taitoja joita maahanmuuttajat tarvitsevat suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä tukee heidän itsenäistä selviytymistään yhteiskunnassa. Ryhmä tarjoaa myös juttuseuraa, toimintaa, retkiä, vierailuja ja virkistystä eläke-ikäisille maahanmuuttajille.

Toimintapuisto

Helsingissä on avattu ikäihmisille tarkoitettu toimintapuisto. Se sijaitsee Pikku Huopalahdessa. Puisto on avoin kaikille ja siellä voi erilaisten telineiden avulla harjoittaa esimerkiksi tasapainoaan. Puiston kehittämiseen on osallistunut ammattilaisten lisäksi vanhuksia ja lapsia. Toiveena olisikin mahdollisimman monien ikääntyneiden askelten kulku kohti viihtyisää Taavetin-puistoa, myös venäläisten vanhusten. (HS 27.8.2009.)

Vanhustyön Keskusliitto

Vanhustyön Keskusliitossa on toiminut kahden vuoden ajan venäjänkielinen omaishoitajien tukiryhmä. Ryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa ja siinä on keskimäärin kahdeksan osallistujaa kerralla. Ryhmä on tehnyt tutustumisretkiä mm. Kampin palvelukeskuksessa toimivaan muistineuvolaan ja Alzheimer- liittoon. Ryhmän toimintaa tukee raha-automaatti yhdistys.(Urve Jaakkola 8.9.2009.)

Kinapori

Kinaporin palvelukeskuksessa toimii MOVA- ryhmä. Ryhmään osallistuu eri maista lähtöisin olevia iäkkäämpiä maahanmuuttajia mm. Venäjältä ja Somaliasta. Ryhmässä keskustellaan mm. kotoutumiseen liittyvistä asioista, mukana on tarvittaessa tulkki. Kerran viikossa kokoontuvan ryhmän toimintaan kuuluu myös uimassa käynti.(Mikkola 8.9.2009.)

Helsingin ortodoksinen seurakunta

Seurakunta järjestää venäjänkielistä toimintaa. Pyhän Kolminaisuuden kirkon kerhohuoneella on kirkkoslaavin alkeet / Venäjänkielinen ortodoksiakerho keskiviikkoisin ja perjantaisin on kirkkolaulukerho. (ortodoksikirkko.)

Eläkeläiset ry

Eläkeläiset ry:n Yhdessä -maahanmuuttajahanke on toiminut kevästä 2007 alkaen pääkaupunkiseudulla. Se on vuorovaikutteinen ja monikulttuurinen hanke, joka helpottaa ikääntyvien maahanmuuttajien elämää Suomessa. Samalla Eläkeläiset ry haluaa synnyttää keskustelua kysymyksistä, jotka ovat tärkeitä ikääntyvien maahanmuuttajien hyvinvoinnille. Hankkeen suunniteltu kesto on kolme vuotta. Hanketta tukee Raha-automaattiyhdistys.

Hanke on järjestänyt monikulttuurisia leirejä, liikunta- kokkaus- ja kädentaidon kursseja sekä opinto- ja kulttuuritoimintaa. Projektin tavoitteena on saada kantaväestöön kuuluvat ikäihmiset ja maahanmuuttajat toimimaan yhdessä. Tässä onkin onnistuttu. Projektissa luodaan pysyviä toimintamalleja, joita voidaan käyttää kaikkien eläkeläisyhdistysten toiminnassa.

Hanke järjestää myös seminaareja. Niiden tavoitteena on

- 1) kertoa suomalaisille ikääntyvien maahanmuuttajien elämästä ja haasteista, joita uuteen maahan muutto aiheuttaa,
- 2) tukea ikääntyvien ihmisten elinikäistä oppimista.

Projekti toteutetaan pääkaupunkiseudulla, mutta siinä saatuja kokemuksia viedään myös muualle maahan. Näin on jo tehtykin Turussa, Lahdessa, Hämeenlinnassa ja Porvoossa. (eläkeläiset.ry.)

Eläkeläiset ry järjestää myös monikulttuurisen liikuntakerhon kerran viikossa Kontulassa. Kerhossa voi jumpata tai käydä kuntosalilla. (Rönkkö, Eva 7.8.2009.)

Aikaisemmin toteutettu IKÄMAMU – projekti

IkäMAMU- projekti järjesti 24.11.2004 Helsingin kulttuurikeskus Caisassa avoimen tiedotustilaisuuden venäjänkielisille ikäihmisille ja heidän omaisilleen muistihäiriöistä. Tilaisuus oli avoinna myös kaikille niille tahoille jotka työssään kohtaavat venäjänkielisiä asiakkaita. Tilaisuus tulkattiin venäjän kielelle. Avoimen tilaisuuden tarkoituksena oli jakaa tietoa dementiasta, sen ilmenemismuodoista, hoitokeinoista yms.

IkäMAMU - projektiin ajalle 1.9.2004- 30.4.2005 palkattu projektityöntekijä kartoitti venäjää ja viroa äidinkielenään puhuvien ikäihmisten muistiongelmien laajuutta kiertämällä eri puolilla pääkaupunkiseutua järjestetyissä kerhoissa ja muissa tilaisuuksissa jossa maahanmuuttajaikäihmiset tapasivat toisiaan. Projektityöntekijän venäjän, viron ja suomen kielten taito, kohdemaiden keskeisten kulttuurin kuuluvien arvojen tuntemus sekä tiedot ja taidot ikäihmisten parissa tehtävästä dementia-työstä olivat tekijöitä, joiden ansiosta näinkin lyhyessä ajassa ko. väestöön saatiin luotua luottamuksellinen kontakti. (Linderborg 2005,19.)

6. Kehittämistehtävä: Visio olohuoneesta maahanmuuttajavanhuksille

Lähdimme kehittämään ajatusta olohuonetyyppisestä avopalvelusta ikääntyneille venäjänkielisille maahanmuuttajille. Monenlaista kerhotoimintaa ja aktiviteettia on kyllä olemassa, mutta ajatuksena olisi kehitellä tapaamispaikka, jonne olisi matala kynnys saapua. Toiminta olisi vapaamuotoista ilman tarkkaa ohjeistettua aikataulua. Tärkeintä olisi muiden ihmisten tapaaminen ja vertaistuen saaminen.

Toiminta-ajatus

Olohuone on vapaamuotoinen ja avoin kohtaamispaikka venäjänkielisille vanhuksille. Olohuone voisi kokoontua esimerkiksi asukaspuistoissa, toimintakeskuksissa tai seurakunnan tiloissa päivällä useamman kerran viikossa. Se on auki 2-3 tuntia kerrallaan, ehkä enemmänkin. Sinne voi saapua ja sieltä voi lähteä oma aikataulunsa mukaan. Olohuone tarjoaa yksinäiselle venäjänkieliselle ikäihmiselle mahdollisuuden jakaa ajatuksia ja kokemuksia muiden, samassa tilanteessa olevien henkilöiden kanssa. Olohuoneessa voi virkistäytyä, oppia uusia taitoja tai muuten vaan viettää aikaa vertaistuen merkeissä. Jokainen voi tulla paikalle omana itsenään, tutustua toimintaan ja muihin osallistujiin omaan tahtiinsa.

Toiminnan sisältö

Olohuoneessa on ainakin yksi vetäjä, jonka kanssa suunnitellaan yhdessä olohuoneen toimintaa. Ohjelmaan voi vapaan jutustelun lisäksi kuulua mm. erilaisia teemailtoja. Voidaan suunnitella yhdessä tulevaisuuden unelmakarttaa tai esim. askarrella ja maalata tai vaan oleskella tekemättä mitään. Jokainen olohuoneen jäsen voi olla itse vaikuttamassa toiminnan sisältöön. Olohuone muotoutuu osallistujiensa näköiseksi ja mukaan voi tulla milloin tahansa.

7. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Maahanmuutto- ja pakolaispolitiikka ovat Suomessa melko uutta, sillä se on alkanut varsinaisesti vasta vuonna 1973 chileläisten pakolaisten vastaanottamisena.

Pakolaisasiainneuvottelukunta perustettiin vuonna 1981 pakolaisten koordinoitua varten. Aluksi heitä vastaanotettiin 100 henkilöä vuodessa ja se on hiljalleen kasvanut siten, että v. 2002 määrä oli noussut 750 henkilöön. Ensimmäinen maahanmuuttopoliittinen ohjelma on hyväksytty vuonna 1997. (Sainio 2006, 8.)

Varsinkin vanhemmassa ikäpolvessa on paljon ihmisiä, jotka muistavat tilanteen jolloin näkivät ensimmäistä kertaa elämässään mustaihoisen henkilön. Toisaalta maassamme on ollut ”aina” sekä ruotsalaisia että venäläisiä vähemmistöinä, joten rinnakkaineloa on tapahtunut aikaisemminkin. Joskus kuulee luovutetun Karjalan asukkaista käytettävän nimitystä pakolaiset, vaikka yleisempi ilmaisu onkin evakko. Samalla tavalla hekin ovat joutuneet lähtemään omista kodeistaan kuin muista maista tulleet pakolaiset.

Neuvostoliitto hajosi 1990-luvun alussa ja se muuttovirtaa maahamme. Erityisen voimakkaasti se lisääntyi presidentti Mauno Koiviston luvattua inkeriläisille paluumuuttajan oikeudet heidän muuttaessaan Suomeen. Puhutaan ns. Lex Koivistosta. Samaan aikaan alettiin puhua maahanmuuttajista aiemman ulkomaalaisen sijasta. Tämä humanitääriin muuttoliike on mahdollistanut monien perheiden yhdistymisen ja muuton Virossa ja Venäjältä maahamme. Paluumuuttajiksi luetaan myös ne ulkosuomalaiset, jotka ovat muuttaneet takaisin Suomeen vuosien ulkomailla olon jälkeen. Tällaisia ovat esimerkiksi aikoinaan Ruotsiin töihin lähteneet. (Sainio 2006, 8)

Ulkomaalaislaki 301/2004 antaa puitteet maahanmuutolle, ja siihen sisältyvät mm. inkerinsuomalaisten paluumuuton raamit. Sosionomi voi omassa työssään sekä vapaa-aikanaan olla mukana asenteiden muokkaamisessa antamalla asiallista tietoa. Olisi hyvä saada maahanmuuttajia tutustumaan suomalaisiin, koska siten voi helpottaa heidän sopeutumistaan uuteen yhteiskuntaan. Kotoutua! Helsingin Sanomien Nyt-liitteessä on mielenkiintoinen haastattelu 4.9.2009 Mahdi Abdile nimisestä maahanmuuttajasta. Hän kertoo siinä opiskelleensa Kiteellä 1990-luvun alkupuolella ja olleensa hyvin yksinäinen. Sitten hän meni mukaan mm. pesäpalloharjoituksiin ja tutustui sitä kautta muihin ihmisiin sekä alkoi kotoutua. Tämänkaltaista toimintaa tarvittaisiin ikääntyneille vanhuksillekin, jokin mieleinen harrastus jonka avulla olisi helpompi lähteä liikkeelle.

Kuulee sanottavan, että kieli on avain yhteiskuntaan, ja niinhän se on. Olemme varmaankin kaikki matkustaneet joskus sellaisessa maassa, minkä kieltä emme hallitse. Miten avuttomalta olo silloin tuntuukaan! Entä jos ei osaa lukea edes kadunnimiä, kuinka vaikeaa on löytää oikeaan kohteeseensa. Tällaisin tuntemuksin saattaa moni vieraskielinen vanhus kulkea keskuudessamme parhaillaankin. Kielen oppiminen vaatii aktiivista opettelemista samoin kuin muukin opiskelu. Joskus olen kuullut sanottavan, ettei suomen kielen kielikursseja ole tarpeeksi, mutta jokainen voi opetella ainakin vähäsen ihan itsekseen.

Tiimimme jäsen Taimi Manninen oli keväällä Saksassa Erasmus-vaihdossa. Hän pohtii kielitaidon merkitystä näin:

Mikä olisi tärkeintä? Ollessani Saksassa vaihdossa ja siellä tapahtuneen harjoitteluni aikana tuli useaan kertaan esille, miten tärkeää on hankkia kyseisen maan kielitaito. Kielitaidottomuus rajaa ihmisen monella tavalla yhteisön ulkopuolelle.

Monia palveluita yhteiskunta on kehitellyt ja kehittelemässä ikäihmisille, mutta ongelmaksi voi muodostua se, että palveluiden viidakosta ei osata etsiä itselle sopivaa ja oikeaa tahoja. Mutta ei hätää, suunnitellaan ja perustetaan vanhuksille neuvontakeskuksia joista saa asiantuntevaa apua! Silloin palvelun tuottajien ja niiden käyttäjien välillä on tulkki, joka ohjaa oikeaan. Tähän tapaan ottaa ikäneuvoloihin Helsingin Sanomien kolumnissaan kantaa Marjut Lindberg 2.9.2009.

Herääkin kysymys, kuinka heikon kielitaidon omaavat ikääntyneet venäläiset tai muut maahanmuuttajat saavat tietoa oikeuksistaan, jos se on suomenkielisellekin niin vaikeaa, että sitä varten pitää olla oma virasto? Tällaisia vanhusten neuvontapalveluita on ollut tarjolla yli 80 kunnassa, mikä on sinänsä hyvä asia.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen sosionomin näkökulmasta

Maahanmuuttajien määrä on Suomessa edelleen melko pieni. Tämän ryhmän erityistarpeisiin ei ole juurikaan kiinnitetty huomiota sosiaali- ja terveydenhuollossa. Vähemmistöjen asioita on hyvinvointijärjestelmässä edistetty monissa projekteissa,

mutta laajamittaisempia käytäntöjä ei ole vielä syntynyt. Erityisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluvat ikääntyneet ovat hyvin haavoittuva ryhmä, joka ei aktiivisesti vaadi parempia palveluja itselleen. Sen ääni voi helposti jäädä kuulumatta. (Jaakkola 2003, 17.)

Millaisia ovat sosionomin mahdollisuudet ja keinot vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen? Ratkaisevaa on se, millaisessa työssä hän toimii tai onko henkilö aktiivinen esimerkiksi poliittisesti. Osallistumalla erilaisiin työryhmiin ja ottamalla kantaa julkisuudessa esitettyihin suunnitelmiin vaikkapa yleisön kirjoituksiin varatuilla palstoilla, hän voi saada äänensä kuuluville. Omassa työpaikassaan (esim. sosiaalivirasto) on varmasti lukuisia keinoja vaikuttamiseen. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei välttämättä ole aina kovin näkyvää, vaan esimerkiksi ammattiliitot ja muut järjestöt tekevät paljon vaikuttamiseen liittyvää työtä, mitä ns. tavallinen kulkija ei välttämättä tiedä/havaitse.

Julkisuudessa on ollut paljon esillä egyptiläisen isoäidin Eveline Fadayelin tapaus. Häneltä on evätty oleskelulupa maassamme omien lastensa luona, ja nyt on myös hallinto-oikeus antanut asiassa kielteisen päätöksen. Kirkko Suomessa on myöntänyt hänelle turvapaikan ja monet korkea-arvoiset henkilöt ovat vedonneet hänen puolestaan, kuten arkkipiispat sekä presidentti Martti Ahtisaari. Näinkään tehokas yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei siis ole auttanut tässä yksittäisessä tapauksessa. (Oksanen, Kimmo 2009.)

Keskustelua on herättänyt tämän yhteydessä laajalti myös käsitys suomalaisesta virallisesta perhekäsityksestä, minkä mukaan isoäiti ei kuulu ydinperheeseen!

8. Ikäihmisten hoidon ja palvelun laatusuositus.

Sosiaali- ja terveysministeriö antoi v. 2001 Ikäihmisten hoitoa ja palvelua koskevan laatusuosituksen. Sen mukaan jokaisessa kunnassa tulee olla ajantasainen, poliittisen johdon hyväksymä vanhuspoliittinen strategia ja sitä tukeva toimenpideohjelma, jolla turvataan ikääntyneiden sosiaaliset oikeudet.

Vanhuspoliittisen strategiasuunnitelman laatijat voisivat käyttää apuna maahanmuuttajien näkökulman ja sosiaalisten oikeuksien huomioimiseksi seuraavanlaisia ajatuksia:

- Minkälainen arvopohja on määritelty vanhuspolitiikalle ja miten maahanmuuttajat näkyvät arvopohjassa?
- Miten mahdollistetaan maahanmuuttajien osallistuminen heitä koskevien asioiden suunnitteluun?
- Vanhuksen elämisen ulkoiset puitteet, minkälainen on taloudellinen toimeentulo, miten turvallisuus on taattu?
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja saavutettavuus?
- Maahanmuuttajien terveydentila ja erityiskysymykset? (Jaakkola 2003, 18).

Esimerkkinä Vantaan vanhusten palvelustrategia vuoteen 2010

Vantaan palvelustrategiassa todetaan mm.:

Vanhustehuollon tehtävänä on varmistaa vantaalaisille heidän itsemääräämisoikeuttaan kunnioittaen turvallinen vanhuus tukemalla heidän toimintakykyään ja osallisuuttaan yhteiskunnan toimintaan.

Vanhustehuollon strategiassa ilmaistaan, miten visio saavutetaan. Vantaan kaupungin vanhusten palvelustrategiassa ei erikseen ole mainittu maahanmuuttajavanhuksia, vaan arvot ja strategiset teemat koskevat koko Vantaan vanhusväestöä. (Vantaan vanhustenpalvelustrategia).

Julkisuudessa on viime päivinä käyty runsaasti keskustelua, miksi kunnat eivät noudata sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksia ja kuntien itse itselleen laatimia strategialinjauksia vanhustehuollossa. On pohdittu sitä, olisiko suositukset muutettava

laeiksi. On myös esitetty valittavaksi valtakunnallinen vanhusasiamies, lapsiasiamiehen tapaan.

9. Tiimistä

Opiskelumateriaalissa mainittu tiimeihin liittyvä kirja *Tiimit ja tuloksekas yritys* luo katsauksen lähinnä suuriin organisaatioihin ja niiden tiimeihin. Oman pikku tiimimme, neljä henkilöä, vertaaminen niihin tuntuu aika surkukupaiselta. Kaikenkokoisissa tiimeissä on tietenkin samoja teemoja ja lainalaisuuksia, pienessä ovat samat lähtökohdat kuin suuressakin.

Pienten tiimien tulee valita johtamistapansa suorituksesta syntyvän haasteen mukaisesti. Tavoitteena on tiimin jäsenten sitoutuminen annettuun tehtävään yksilötasolla, ja tiimin johtajan hyviin ominaisuuksiin kuuluu taito delegoida tehtäviä. Yhteistä suurille ja pienille tiimeille on päämäärän valinta, tavoitteiden asettaminen ja niille sopiva työskentelytapa. Tiimin vetäjän tulee olla tiimin jäsen ja hänen tulee erottua muista ja auttaa tiimiä selkiyttämään tehtävänsä. Mikäli tiimin vetäjä antaa liikaa tarkkoja ohjeita ja päivämääriä, hän saattaa hajottaa koko tiimin tavoitteellisuuden ja sen jäsenet eivät halua enää sitoutua tehtäviinsä. (Katzenbach & Smith 1998, 155–157.)

Palaamme tähän tiimiproblematiikkaan tiimiraportin kakkosvaiheessa enemmän, koska näin lyhyen työskentelyn jälkeen on vielä vähän aikaista arvioida tiimiprosessin etenemistä. Tosin nykyään kaikki käy salamavauhtia...

Viestintä

Tiimimme toiminnan eräs edellytys on ollut Blackboardilla käytävä keskustelu oman ryhmämme sisällä. Luentoiltoina olemme myös keskustelleet tehtävän etenemisestä. Osa käyttämistämme teksteistä on ollut verkossa sähköisessä muodossa luettavaa. Tämä tuo lukijalle omat hankaluutensa, on sidottu istumaan koneen ääressä toisin kuin että kirjan kanssa voisi istua vaikka raitiovaunussa lukemassa.

Lukeminen näytöltä on hidasta verrattuna perinteiseen kirjaan, myös kokonaisuuksien hahmottamisessa syntyy ongelmia näytöltä luettaessa. Pituuden hahmottaminen saattaa olla joskus pulmallista, eikä verkossa luettavaan tekstiin pääse yhtä hyvin käsiksi kuin perinteiseen. Erilaisille sivustoille eksyminen on mahdollista, joskin monenlaista tietoa on saatavilla nopeasti. (Mattila, Ruusunen & Uola 2006, 251–252.)

Tämän kirjoittajilla on runsaasti kokemusta erilaisille sivustoille eksymisestä, joilta tuntuu olevan välillä mahdottomuus löytää enää oikeille jäljille. Subjektiiivisesti todeten näytöltä lukeminen rasittaa silmiä paljon enemmän kuin kirjan lukeminen, toisaalta etuna on materiaalin helppo ja nopea saatavuus.

10. Pohdinta

Työmme on tällä hetkellä vielä käynnistymisvaiheessa, joten on mielenkiintoista nähdä, millaisia tuloksia voimme esitellä muille ryhmille marraskuussa. Tietoa ja toimintaa tällä saralla on jo jonkin verran olemassa. Eräs kysymys on se, että kun projektit on saatu päätökseen, niin millä keinolla toiminta saataisiin pysyväksi.

Tiimityöskentely on ollut meille luonnollinen ja helppo tapa ja siitä on ollut hyötyä, että tunnemme toisemme jo opiskelun alusta asti. Yhteydenpito on tapahtunut sähköisesti sekä luentoiltoina taukojen aikana tai ennen luentoja.

Mielenkiintoista on ollut huomioida se, miten eri tavoin naapurikaupungit hoitavat asioitaan. Helsinki suurkaupunkina koetaan monissa asioissa edelläkävijänä, niin varmaan tässäkin. Maahanmuuttoluvut Helsingin kohdalla ovat myös korkeammat, johtuen luultavasti täällä jo olevista valmiista yhteyksistä, minkä vuoksi tänne on helpompi tulla.

LÄHTEET

Eläkeläiset ry:n Eva Rönkön puhelinhaastattelu 7.8.2009.

emcdda.europa, syrjäytyminen ja yhteiskuntasopeutuminen, viitattu 6.9.2009, <http://ar2003.emcdda.europa.eu/fi/page073-fi.html>

Erkkilä, Jorma 2009. Helsingin Sanomat 27.8.2009

Etelä-Kymenlaakson maahanmuutto-ohjelma 2007–2012

Jaakkola, Eila. 2003. Vanhuus vieraalla maalla. Ikääntyvät maahanmuuttajat –projekti 2002. Vanhustyön keskusliiton raportti 1/2003. Helsinki.

Jeketariina Tantu 2008. Venäjänkielisenä suomessa 2008, Helsinki: Edita.

Katzenbach Jon R.; Smith, Douglas K. 1998. Tiimit ja tuloksekas yritys. Helsinki: WSOY 5. painos.

Kinaporin palvelukeskukseen puhelin haastattelu, Mikkola 8.9.2009.

Linderborg Hilikka 2005, Ikääntyvät maahanmuuttajat – verkosto projektin (2003-2005) loppuraportti. Helsinki: Vanhustyön keskusliitto

Lindberg, Marjut 2009. Helsingin Sanomat 2.9.2009

Mattila Heli, Ruusunen Tuula, Uola Kirsti 2006. Viestinnän työkaluja AMK–opiskelijalle. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 1.painos.

Oksanen, Kimmo 2009. Helsingin Sanomat 4.9.2009
Vanhustyön keskusliitto: Urve Jaakkolan puhelin haastattelu 8.9.2009.

Vantaan kaupunki, Sosiaali- ja terveystoimi: Vantaan vanhusten palvelustrategia vuoteen 2010.

Venäläisten vanhusten käsityksiä ja kokemuksia venäläisyydestä, surutyöstä ja käytetyistä selviytymiskeinoista, opinnäytetyö 2005

www.inkerikeskus.fi/projektit. Viitattu 8.9.2009

www.ort.fi/helsinki/ Viitattu 8.9.2009

www.elakelaiset.fi/toiminta/ Viitattu 8.9.2009

B Käynnön kokemukset

TTJ:n työharjoittelu Emel-projekti 14.9.-20.11.2009,

Sisällys

1 Etsivä työ.....	20
2. Käytännön kokemukset työharjoittelussa.....	21
2.1 Helsingin itäisen alueen sosiaali- ja lähityön yksikkö 2.10.2009	21
2.2 Tutustumiskäynti Kontulan vanhustenkeskukseen 6.10.2009.....	21
2.3 Mikaelin seurakunta 6.10.2009.....	24
2.4 Helenan Vanhainkoti, tutustumiskäynti 7.10.2009.....	26
2.5 Inkerikeskuksen seminaari 13.10.2009	27
2.6 Asukastalo Symppis, Kontula 16.10.09	29
2.7 Ikääntyvien maahanmuuttajien palvelutarpeet – seminaari 21.10.09	30
2.8 Saunabaari 22.10.2009	30
2.9 Omaishoitajat ja monikulttuurisuus – seminaari 28.10.2009	31
2.10 Mummon kammari 4.11.09	31
2.11 Emel-projektin Workshop 6.11.2009	32
2.12 Opintokäynti Tallinnan Venü-keskukseen 11.11.2009	32
2.13 Eläkeläiset ry:n yhdessä hankkeen leirin lopputapaaminen 13.11.2009	33
3 Teemailtapäivä: Etsivä työ -Ikääntyvät venäjänkieliset maahanmuuttajat	34
1.Mitä etsivä työ on?.....	36
2. Venäjänkielisten ikäihmisten erityispiirteitä?	37
3. Käytännön vinkkejä toimintaan.....	37
4. Miten tiedotetaan?.....	37
4 Pohdintaa Emelistä	38
LÄHTEET	39

1 Etsivä työ

Etsivää työtä tehdään yleensä siellä missä avuntarvitsija eli asiakas on. On asiakkaita joita ei tavoitteita voimassa olevien palveluiden kautta. etsivää työtä voidaan toteuttaa missä vain asiakkaan omassa ympäristössä. Perusajatuksena on se, että avun tarvitsijat tarvitsevat apua vaikka he eivät itse kokisikaan olevansa avun tarpeessa. Kun apua ja tukea on saatavilla asiakas voi itse huomata, että ehkä tarvitseekin tukea. Etsivää työtä tekevän on kuitenkin mietittävä mikä on etsivää työtä ja mikä on toisen ihmisen elämään tunkeutumista. (Hjort 1995, 15- 19.)

Etsivää nuorisotyötä on tehty Euroopassa jo kymmeniä vuosia. Etsivä työtä on kuitenkin tehty enimmäkseen nuorisotyönä. Ikäihmisten parissa tehtävä etsivä työ on suhteellinen uusi työmuoto. Se eroaa jonkin verran nuorison parissa tehtävästä työstä. Nuorisotyötä tehdään arki elämän areenoilla ja kohtaamispaikoilla, sekä matalan kynnyksen palvelupisteillä. Etsivä nuorisotyö pyrkii siis ongelmia ehkäisevästi tavoittamaan ihmisiä, jotka eivät osaa, voi, tahdo tai halua hakeutua nykyiseen palvelujärjestelmään. Saavutetun kontaktin kautta voidaan antaa välitöntä apua tai ohjata asiakkaita muiden palvelujen pariin. Työskentelemällä asiakkaille luontevilla toiminta-alueilla voidaan havainnoida heidän elämäntilanteitaan ja olosuhteita. Norjassa tämän kaltaisella työllä on jo 20 - 30 vuoden perinne ja työhistoria. (http://www.vn.fi/stm/suomi/eho/julkaisut/kommietinto2000_3/luku6.htm - [Valtio-neuvosto: STM])

Ikäihmisten parissa tehtävä etsivä työ on suurimmaksi osaksi yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa. Etsivä työ vanhusten parissa on moniammatillista verkostotyötä, jota tehdään yhteistyössä kotihoidon, terveystyöpalveluiden, sosiaalitoimen, seurakunnan ja yksityisen sektorin kanssa.

2. Käytännön kokemukset työharjoittelussa

2.1 Helsingin itäisen alueen sosiaali- ja lähityön yksikkö 2.10.2009

Kävimme haastattelemassa Galina Säyppöä, joka toimii sosiaaliohjaajana Helsingin itäisen alueen sosiaali- ja lähityön yksikössä vanhuspalvelujen puolella. Galina kertoi meille tekevänsä etsivää työtä iäkkäiden ihmisten parissa, tästä on esimerkkinä työn alla oleva projekti jonka tarkoituksena on haastatella alueen 75- vuotta täyttäneistä asukkaista ne joilla ei ole olemassa kontaktia alueella järjestettäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Ikäihmisille lähetetään kutsu jossa pyydetään ottamaan yhteyttä työntekijään haastatteluajan sopimiseksi, joka suoritetaan asukkaan kotona. Työntekijä varaa n.45min. haastatteluajan jokaista asiakasta varten. Haastattelu lomakkeessa on kysymyksiä joiden avulla kartoitetaan asiakkaan tilannetta ja mahdollisten palvelujen tarvetta.

Galina kertoi meille venäjänkielisten asiakkaiden usein jättävän vastaamatta haastattelu pyyntöön luultavasti kielimuurin takia. Galina on nähnyt asian eteen vaivaa ja soittanut asiakkaille, joiden on arvellut olevan venäjänkielistä alkuperää. Asiakkaat ovatkin sopineet heti haastatteluajan saadessaan palvelua omalla äidinkielellään.

Haastattelut ovat Galinan mukaan erittäin tärkeitä monelle iäkkäälle ihmiselle sekä joillekin heistä ”ainoita” kontakteja muihin ihmisiin. Galina kertoi, että hänelle saatetaan haastattelun aikana avautua hyvinkin kipeiden asioiden teemoilta. Galina pitää haastatteluja erittäin tärkeinä ja kokee itsekin saavansa niistä paljon.

2.2 Tutustumiskäynti Kontulan vanhustenkeskukseen 6.10.2009

Haastattelu, sosiaaliohjaaja Anita Thessman:

Jos ihminen ei syö, ei nuku, eikä ota lääkkeitään, eli mitkään perusasiat eivät ole kunnossa, on merkityksetöntä tarjota hänelle kerran viikossa joku tunti täällä. Jos mulle

tulee tunne, että kukaan ei ole tämän ihmisen kokonaistilannetta tsekannut, ehkä pariin vuoteen, niin silloin se on mun tehtävä. Tilataan yhdessä aika esim. terveydenhoitajalle tai lääkärille.

Heillä on monesti tosi hatarat taidot olla tässä meidän terveydenhoidon viidakossa. Ei mitään käsitystä, mihin pitää soittaa, jos on joku vaiva. Ja jos ne johonkin soittaakin, tarmoontuu niin paljon, niin sitten mennään johonkin jonoon tai ohjataan taas eteenpäin. Tällaisessa ollaan apuna, ihan arkipäiväisissä asioissa. Esimerkiksi ollaan yhteydessä kotihoitoon päin. Mahdollisimman paljon yritetään haalia yhteistyökumppaneita. Se on turva asiakkaallekin, että niitä on hänen ympärillään mahdollisimman paljon. Tietenkin asiakkaalta pitää kysyä, saanko soittaa sun asioista. Ei ole kukaan vielä kieltänyt, ovat helpottuneita.

Suurin osa asiakkaita tulee sosiaalitoimen kautta. Sosiaali- ja lähityöntekijöiltä, psykiatrisen puolen työntekijöiltä, sairaaloista. Keski-ikäiset omaiset ovat valveutuneita.. Usein on perhetapaaminen, perhetyö on lisääntyvä juttu. Se on hyvä. Etenkin jos vanhuksella on muistisairaus, on hyvä että koko hänen verkostonsa on mukana.

Muutama asiakas on alle 50v., muutama on juuri eläkkeelle jäänyt. Valtaosa on 75–80 vuotiaita. Soittelen perään, jos ihmiset eivät tule sovittuun tapaamiseen. Yleensä ensimmäiseen tapaamiseen on vaikea saada tulemaan. En esittele itseäni sosiaaliohjaajaksi, se sosiaali-sana pelottaa. ”En ole sosiaaliavun tarpeessa!”

Kaikki ryhmät ovat täynnä ja tulijoita olisi. Kaikki pitäisi kohdata yksilöllisesti.

Suurin osa sosiaaliohjaajan työtä on se mitä teen ryhmäajan ulkopuolella. Asiakkaalle tehdään suunnitelma, hänelle sopiva toiminta. Ja miten hänet saadaan tänne? Minkälainen fyysinen kunto? Onko kaikki tukiasiat kunnossa? Ryhmässä olo on pisara meressä, mikä ollaan ihmisen kanssa tehty.

Meiltä vaaditaan sitkeyttä ja vakaata uskoa, että tästä on hyötyä ihmisille. Ei tätä muuten jaksaisi tehdä.

Haastattelu, maahanmuuttajaryhmien sosiaaliohjaaja Marja Säikkä:

Maahanmuuttajaryhmät ovat ryhminä erilaisia. Monet ovat fyysisesti hyväkuntoisia, mutta se liikkuminen julkisilla välineillä on iso juttu. Kun ei osaa lukea, ei osaa kieltä, ei pysty välttämättä hahmottamaan reittejä kunnolla.

Tällä hetkellä on kaksi ryhmää. Maanantaisin kokoontuu afgaaninaisten ryhmä. Se on aloittanut noin vuosi sitten. He tulivat perhetalo Sahramista, jossa olivat ennen kokoontuneet. Mutta siellä keskitytään nykyään enemmän perheisiin. Ottivat sieltä meihin yhteyttä.

Itse aloitin työt täällä tammikuussa. Toukokuussa täällä alkoi iäkkäille somalialaisille ryhmä. Sekaryhmä on alkamassa ja suunnitelmissa on venäläisille oma ryhmä.

Tavoitteena on saada tänne asiakas, joka löytäisi oman pienen ryhmänsä, jossa syntyisi luottamus. Ja vähitellen sen mukaan mihin on kiinnostusta, lähdetään tutustumaan esimerkiksi kuntosaliin ja kädentaitoihin. Aluksi olen paljonkin tukena, mutta vähitellen kun huomaan, että pärjäävät itsenäisesti, päästän irti. Tarkoitus olisi, että he integroituisivat kaikkeen toimintaan mitä tässä palvelukeskuksessa on. Niin ettei heillä ole joku oma suljettu ryhmänsä, jossa he ovat erillisenä porukkana.

Afgaanien kanssa on mennyt hyvin, käyvät itsenäisesti jo kuntosalilla ja kädentaidoissa. Somaliryhmä on erilainen. Afgaaniryhmäläiset kulkevat tänne itse, somaliryhmälle pitää soittaa tiettyyn kellonaikaan, koska he eivät osaa kelloa. Jollekin soitetaan esim. ”Lähde nyt kotoa.”

Vuosaaresta ja Kontulasta käy paljon. Torstain ryhmässä on apuna vapaaehtoinen vastassa metroasemalla Eläkeläiset ry:stä ja Pakolaiset ry:stä. Näissä ryhmissä on se, että kun kerran saa jonkun jutun toimimaan, ei voi missään nimessä muuttaa viikonpäivää tai kellonaikaa. Sitten se lähtee liikkeelle ja menee kuin juna, jos ei tule keskeytyksiä. Oppivat kulkemaan ja muistamaankin. Heti jos tulee kesätauko tai joku, niin pakka on sekaisin monta viikkoa. Myös maanantairyhmällä, joka yleensä kulkee ilman muistutteluja, kesti kolme viikkoa ennen kuin palautui ennalleen.

Suurin osa on luku- ja kirjoitustaidottomia. Nuorin on 54v. Mellunkylän seurakunnasta tulee diakoni avuksi maanantai ryhmään. Ryhmän suunnitelman on oltava joustava.

Miten löydätte asiakkaat suunnitteilla olevaan venäjänkielisten ryhmään?

Yhteys sosiaalitoimistoon. Ennen kaikkea itään. Yhteys kotihoitoon. Hyvä idea tuli maahanmuuttajayksiköstä. Yksi työntekijä ehdotti, että Hely-kodissa asuu muutama venäjänkielinen ja leipäjonosta heitä löytyy. Yhteistyökumppaneilta tullut viestiä, että olisi hyvä olla venäjänkielinen henkilö mukana.

Onko palvelutarpeet venäjänkielisillä samat kuin muilla iäkkäillä? Suunnitteilla on esite, voitko antaa vinkkejä siihen?

Osittain ne ovat samat. Esimerkiksi tietämättömyys palvelujärjestelmästä, toisaalta tapa miten autetaan on eri. Vaatii asiakkaan lähtökohtiin asettumista. Lukutaidottomuus vaikuttaa käsitteelliseen ajatteluun. Esimerkiksi lukutaidottomalle tai kielitaidottomalle ei voi antaa esitettä, että lue siitä. Oppaassa olisi hyvä olla palvelukeskukset, perusasiat, miten varataan aika, mitä tekee sosiaalityöntekijä. Hyvä esimerkki on, että olisi ohjeet siitä, miten toimitaan kun on mennyt tavaraa hukkaan. Ohje, keneen ottaa yhteyttä.

Meillä on aamulla kaksi tuntia suomenkielen opetusta tai käytännön asioiden opetusta, sitten on mahdollista mennä uimaan. Ja etsivästä työstä vielä: tärkein millä somaleita tavoittaa on puskaradio.

2.3 Mikaelin seurakunta 6.10.2009

Haastattelu, pastori Anna Lewing:

Toimintamme on venäjänkieleistä ja ihmiset tulevat ympäri Helsinkiä. Vuonna 2000 perustettiin ensimmäinen venäjänkielinen papin virka.

Ikäihmisille ei ole kohdennettua toimintaa. Mikaelin seurakunnalla on olemassa kerho, joka kokoontuu maanantaina klo 15, jossa on paluumuuttaja-vanhuksia. Toiminta on

suomenkielistä. Osallistujia on n. 20. Ovat toivoneet, että käytetään suomenkieltä, venäjänkieli on kuin kirosana.

On ihmisiä jotka käyvät ensin suomenkielisessä messussa aamupäivällä ja tulevat iltapäivällä venäjänkieliseen messuun.

Inkeriläiset haluavat suomenkieliseen messuun. Kieli on identiteettikysymys. He kokevat tulleen kotiin. He eivät halua olla venäjänkieleen yhteydessä.

Minkälaista apua pyydetään?

Meillä ei ole resursseja diakoniatyöhön.

Venäjän perinteeseen kuuluu, että lapsi hoitaa vanhempansa asiat. Jonkun verran tulee kysymyksiä, kuinka voisi saada iäkkäät vanhemmat Suomeen.

Sielunhoidollisiin kysymyksiin pyydetään apua.

Onko venäjänkielisillä ikääntyvillä erityistarpeita?

Työntekijöiltä tarvitaan kulttuuriymmärrystä. Jos isovanhemmalla ei ole kulttuurisiteitä Suomeen ja hän tulee esim. tyttären puolison työn takia, on syrjäytymisvaara suurempi kuin inkeriläisillä. Vaatii työntekijältä asiantuntemusta ja asennetta.

Inkeriläisillä on helpompi asettua tänne. Samantapaisia kokemuksia Karjalasta lähteneiden kanssa, sillä ovat joutuneet pakosta lähtemään ja rakentamaan elämänsä uudelleen. He kokevat samankaltaisuutta.

Venäläistaustaiset elävät täällä omien lastensa kautta, koska eivät koe samankaltaisuutta suomalaisten tai inkeriläisten kanssa. Paljon on kiinni siitä, löytävätkö he kiintopisteitä.

Olisiko tarvetta kielikurssille, joka olisi suunnattu iäkkäille?

Tulisivat, jos vain tieto tavoittaisi. Vaatii erilaista asennetta, sillä monet iäkkäät ovat jo luovuttaneet, että eivät opi kieltä. Kurssin pitäisi olla heidän näköisekseen ja selkokielellä.

Aiheita voisi olla arjessa pärjääminen, lomakkeiden täyttö, ja jotkin avainsanat.

Kielikurssilla olisi hyvä ottaa esille kulttuurieroja, kuten esimerkiksi viranomaispelko. Ajatus on, että viranomainen on aina ihmistä vastaan. Pohjalla tässä on Neuvostoliiton ajan byrokraattisuus, jolloin viranomainen oli vihollinen.

*Terminologiassa on vaikeuksia. Esim. sana **vapaaehtoinen**. Ongelmana on kääntää venäjänkielille. On useita synonyymeja, mutta kaikilla on jokin negatiivinen vivahde.*

Onko toiminnassanne mukana etsivää työtä?

Lehden kautta on ja usein tuttava tuo jonkun toimintaan mukaan. Jos käyn kastejuhlissa tai muissa toimituksissa tutustun ihmisiin.

Pitääkö toiminnan olla pelkästään venäjänkielisille suunnattua vai voisivatko kaikki vanhuksset olla samassa toiminnassa mukana?

Jotkut ovat käyneet suomalaisessa messussa mutta huomaavat, että haluavat tulla venäjänkieliseen messuun, sillä äidinkieli on uskon ja kokemuksen kieli. Siksi äidinkielellä tapahtuva toiminta on tärkeitä.

Kyse on myös kielestä. Venäjänkieliset vanhuksset eivät osaa kieliä. Tavallinen ihminen ei osaa englantia. Minä kannatan venäjänkielisille suunnattua toimintaa. Kieli ja ymmärtäminen on avainasia. On olennaista, että koet tullessi ymmärretyksi kokonaan.

Minulla on myös kokemus, että venäjänkieliset vanhuksset eivät halua eivätkä uskalla tulla yhteiseen iltaan suomalaisten kanssa. Ehkä vähitellen yritetään uudelleen. Haaveilen, että olisi yhteistä toimintaa joskus. Lyhyen aikaa toimi raamattupiiri, jossa oli venäjänkielisiä ja suomenkielisiä, jotka halusivat oppia toisiltaan kieltä. Ryhmä kuitenkin hajosi.

Esimerkkinä voin kertoa, että Lahdessa on hyvin järjestettyä toimintaa. Seurakunta järjestänyt maahanmuuttajille tukiperheet, jotka koulutetaan.

Seurakunnan järjestämää toimintaa:

Messut, seurat, teeilta, raamattupiiri (myös miehille suunnattu), aikuisten keskusteluryhmä, aikuisriippikoulu.

Lehti, painos 1000 kpl , postitetaan 700 kotiin. Postituslistalle pääsee ilmoittamalla meille , että haluaa lehden.

2.4 Helenan Vanhainkoti, tutustumiskäynti 7.10.2009

Syysmyrskyn riepotellessa kaupunkia saavuimme sovitusti Vanhainkoti Helenaan, osoitteeseen Hämeentie 55. Se on venäjänkielisille vanhuksille tarkoitettu vanhainkoti, joka on perustettu vuonna 1913 lastenkodiksi. Jo tuolloin oli ajatuksena, että siellä voisi asua myös vanhuksia. Tällä hetkellä talossa on 83 asukaspaikkaa ja heistä vain muutama on tullut yksityisesti, suurin osa asuu Helsingin kaupungin ostamilla paikoilla. Muutamia asukkaista ovat täysin venäjänkielisiä.

Taustatietona saimme kuulla, että ortodoksit ovat etusijalla jonottaessaan paikkoja tähän yksikköön. Ortodoksisuus näkyy tässä viehättävässä, vanhassa rakennuksessa monilla

kauniilla tavoilla. Ikonien edessä palavat lampukat kaikilla osastoilla ja vanhat kauniit huonekalut luovat kodinomaista tunnelmaa.

Tiedustelimme, näkyykö venäläisen väestönosan kasvu maassamme heidän toiminnassaan. Vastauksena kuulumme, että se tuntuu eniten työpaikkojen etsimisenä, ei niinkään vanhusten kohdalla. Työntekijät edustavat useaa eri kulttuuria, mutta työkielenä on suomi.

Esimerkkinä kerrottiin seuraava tapaus; venäläinen poika toi iäkkään ja huonokuntoisen äitinsä paikalle ja sanoi, että teidän pitää järjestää hänelle paikka. Monien mutkien kautta paikka saatiin lopulta järjestymään, mutta onneksi tämä oli äärimmäinen esimerkki. Tavallisesti asukkaat tulevat hyvässä yhteisymmärryksessä kaupungin jonosta.

Ongelmatilanteissa hoitavan verkoston on osattava huomioida hoidettavan sekä hänen oman lähiverkostonsa tarpeet. Apua tulisi antaa mahdollisimman pian. Kunnallinen terveydenhuolto on vastuussa kaikista jäsenistään, ja sen tulisi joustaa asiakkaaseen ja verkostoon päin, eikä päinvastoin. (Seikkula & Arnkil 2009, 51–52.)

Vanhainkoti Helenan tilat olisivat hyviä myös laajempaan käyttöön, ja aloimmekin heti luoda visioita oman ikääntyneiden olohuoneemme perustamiseksi tänne. Asia jäi kuitenkin idean tasolle, mutta tähän voidaan palata myöhemmin.

2.5 Inkerikeskuksen seminaari 13.10.2009

Osallistuimme yhdessä 13.10.2009 Paavalin kirkossa järjestettyyn Inkerikeskuksen seminaariin. Aiheena oli ”Haluatko olla tukemassa Seniori Poveri -hanketta ja inkeriläisiä ikäihmisiä”. Seminaarissa olivat puhumassa mm. kansanedustaja Tarja Tallqvist, projektinjohtaja Eila Klykova, Laine Huttunen ja Eva Rönkkö.

Senior Poveri - projekti järjestää toimintaa ikäihmisille eri puolilla Helsinkiä. Projektin lähtökohtana on ikäihmisten aktivoiminen monipuoliseen virikkeelliseen toimintaan. Tavoitteena on henkisen, fyysisen ja sosiaalisen vireyden ylläpitäminen sekä

turvallisuuden lisääminen. Tärkeänä pidetään myös omien voimavarojen esilletuontia sekä syrjäytymisen ehkäisemistä. Projektin toimintaa ovat mm. Mummon kammari, klubi 60+ jne.

Seminaarin tarkoituksena oli saada päättäjät ymmärtämään toiminnan tärkeys ja jatkoa rahoitukselle, jotta toiminta jatkuisi samanlaisena tulevaisuudessa. Mukana seminaarissa oli paljon inkeriläisiä ikäihmisiä sekä kantaväestöön kuuluvia, lähinnä työnsä puolesta paikalle saapuneita.

Seminaarissa esille tulleita asioita ovat:

Haasteet: kieli, terveys, taloudellinen tilanne, tietämättömyys palveluista, sosiaalisen verkoston puute, kotimaan kaipuu, yksinäisyys ja ennakkoluulot.

Yksilölliset tekijät jotka vaikuttavat sopeutumisprosessiin:

Uskonto, koulutus, perhesiteet, sosiaaliluokka, kieli, ikä, sosiaalinen ja taloudellinen tuki, sukupuoli, etninen tausta, terveys, vammat ja elämäntapa.

Ryhmätoiminnan vaikutus ikäihmisiin:

fyysinen kunto ja mieliala paranevat, kotoutuminen helpottuu, kieli ja taustat yhdistävät ja tarjolla on henkilökohtaista apua.

Seminaarissa puhuttiin lisäksi myös siitä löytävätkö ikäihmiset palveluita. Keskustelua herätti se, kuinka tärkeää yhteinen tekeminen ja turvallisuuden sekä rauhallisuuden tunne on ikäihmisille.

Dialogisuus ja asiakkaan kuuleminen

Mukana oli paljon inkeriläisiä ikäihmisiä ja he saivat tilaisuuden lopuksi myös ilmaista omat mielipiteensä, sekä toivomuksensa. Eräs rouva halusi jo aikaisemmin tuoda esille jotain häntä askarruttavaa asiaa, mutta hänet vaiennettiin hyvin nopeasti ja ilmoitettiin, että asialle oli varattu oma aikansa seminaarin lopussa. Toimittiinko tässä hyvän dialogisen työtteen mukaan? Olisiko se ollut huono ajatus jos rouva olisi saanut rauhassa esittää asiansa? Dialoginen keskustelu jätettiin kuitenkin seminaarin loppuun

ja se oli vuoropuhelu jossa tuotiin esiin inkeriläisten omia mielipiteitä ja näkökulmia. Tässä keskustelussa toteutui yhteinen ymmärtäminen, avoin kohtaaminen. Se oli vuoropuhelu, jossa ihmiset ajattelivat yhdessä samaa asiaa, vaikka asioissa nähtiinkin monta eri näkökulmaa. Kukaan ei kuitenkaan ollut väärässä, vaan painopiste oli toistensa kuuntelussa. Lopputuloksena haluttiin jotain uutta tai ainakin sitä, että vanha toiminta jatkuisi samanlaisena. (Pyhäjoki 2008.) Tavoitteena oli saada yhteinen keskinäinen ymmärrys, jotta jatkossa voidaan toimia kaikkien hyväksi. (Arnkil & Seikkula 2005, 29.)

2.6 Asukastalo Symppis, Kontula 16.10.09

Astumme sisälle valoisaan ja suureen oleskelutilaan, taakse jää kylmä viimainen lokakuun aamupäivä. Iloinen puheensorina kutsuu meitä käymään peremmälle ja ottamaan kupillisen kahvia kakkupalan kera tai kokonaisen aamiaisen – ja kaikella tällä on hintaa vain kaksikymmentä senttiä! Olemme tutustumiskäynnillä kesäkuussa Helsinki-päivänä avattuun Asukastalo Symppikseen. Tämän kirjoittajalla (kirjoittajilla?) ei ollut etukäteen mitään selkeää kuvaa, mihin olemme menossa. Yllätys oli myönteinen ja kahden työntekijän tapaaminen erittäin innostava.

Ljudmilaan olimme tutustuneet Inkerikeskuksen seminaarissa, ja hän oli meitä vastassa täällä. Hän on Ukrainasta tullut inkeriläinen paluumuuttaja, joka on saanut viisi vuotta sitten Suomen kansalaisuuden ja puhuu erittäin hyvää suomea. Hän osallistui myös järjestämäämme loppuseminaariin yhtenä tärkeänä osanottajana.

Pöytäämme istahti myös Olga, joka puhui hyvää suomea, mutta selvästi havaittavalla aksentilla. Tiedustellessani, onko hän maahanmuuttaja, hän sanoi napakasti että ”olen paluumuuttaja, en maahanmuuttaja” ja rupesi itkemään. Niin arka asia edelleen on, vaikka hän on muuttanut jo vuonna 1999 Suomeen. Kieli oli säilynyt koko Neuvostoliitossa asumisen ajan aktiivisena, koska kotona puhuttiin suomea. Hänellä oli kova tarve puhua, ja kuuntelimme mielenkiinnolla. Tiedustelimme häneltä, tunteeko hän sellaisia maanmiehiään, jotka eivät pääse lähtemään kotoaan tapaamaan muita ihmisiä, johon hän vastasi että vaikka kuinka paljon. Hän antoi jopa serkkunsa puhelinnumeron ja pyysi soittamaan, koska tämä ei pysty käymään ulkona yksin ja

kärsii yksinäisyydestä. Soitto ei kuitenkaan tuottanut tulosta yhteisestä keskusteluhetkestä, vaan vastassa oli epäluuloinen vanha rouva, joka ilmoitti, ettei tarvitse mitään ja hänellä on kaikki hyvin.

Dialogisessa keskustelussa on pyrittävä luomaan turvallinen ilmapiiri ja on huolehdittava siitä, ettei ahdistusta olisi. Asiakkaan tulee voida kokea saavansa apua ammattilaisilta ja myös sen, että häntä itseään kuunnellaan tasavertaisena asianosaisena. Vaikeassakin tilanteessa olisi pystyttävä huomioimaan jatkotoimenpiteet, eikä ketään saisi jättää yksin. Esimerkiksi rutiinien avulla voidaan luoda turvallinen ilmapiiri. (Seikkula & Arnkil 2009, 115).

Olga kertoi myös käyvänsä leipäjonossa ja vievänsä leipää inkerinsuomalaisille, mutta myös suomalaisille, jotka eivät pääse itse hyvin liikkeelle. Tapaaminen oli ajatuksia herättävä ja antoi näkökulmaa projektin idealle ja tarpeelle.

2.7 Ikääntyvien maahanmuuttajien palvelutarpeet – seminaari 21.10.09

Järjestäjänä oli Vanhustyön keskusliitto. Siellä oli pääpuhujana professori Juha Siltala, ja saimme paljon tietoa työmarkkinoiden kehittymisen historiasta ja tulevaisuudesta.. Mielenkiintoisinta oli kuitenkin somalimpiesten puheenvuoro. Paljon erilaisia hankkeita on kehitteillä ja menossa, mutta paljon on tarvettakin.

2.8 Saunabaari 22.10.2009

Torstaina 22.10.2009 kävimme tutustumassa Saunabaariin, ja se oli erittäin positiivinen kokemus. Siellä oli vähän sellainen tunnelma kuin miltä oma vanhuksille tarkoitettu olohuoneemme tulisi näyttämään. Tilat olivat sokkeloiset, mutta kuitenkin siellä oli eletyn elämän tuntoa, mikä on mielestämme tärkeää. Talon katon alta löytyi monenlaista toimintaa ja kahvila, mistä sai edullista ja hyvää ruokaa. Työväenopisto

järjestää siellä kielikursseja, lisäksi siellä oli mahdollisuus kankaankudontaan tai tansseihin osallistumiseen sekä muihin harrastuspiireihin.

2.9 Omaishoitajat ja monikulttuurisuus – seminaari 28.10.2009

Omaishoitajaliiton järjestämään Omaishoitajat ja monikulttuurisuus -seminaariin osallistuimme 28.10. Seminaari oli mielenkiintoinen varsinkin siltä osin, mitä maahanmuuttajat itse kertoivat. Erityisesti somalialaisen miehen kertoma oli tärkeää, koska hän selvitti siinä muun muassa maansa poliittista historiaa. Myös Suomen romaneista kertova osuus oli mielenkiintoinen, vaikkakin vähän liian tiivis koska asiaa tuntui riittävän loputtomiin. Lakiosuus antoi vastauksen moniin kysymyksiin.

HelsinkiRekryn tilaisuudessa 29.10 oli mahdollisuus keskustella mahdollisesti tulevien työtovereiden kanssa, syödä pientä iltapalaa ja katsoa elokuva Fame.

2.10 Mummon kammari 4.11.09

Kävimme tutustumassa Hämeentiellä sijaitsevaan Inkerikeskukseen ja osallistuimme Mummon kammarin tapaamiseen 4.11.09. Ikäihmisiä kannustettiin myönteiseen vuoropuheluun meidän ja ryhmän ohjaajien kesken. Tämä tarkoitti avointa, luottamuksellista ja tasavertaista vuoropuhelua. (Verkostomenetelmät 2009.) Heitä kuunneltiin aidosti ja kärsivällisesti vaikka välillä keskustelu siirtyikin hyvin nopeasti aiheesta toiseen.

Yksi syy, miksi halusimme keskustella venäjänkielisten ikäihmisten kanssa oli se, että halusimme kartoittaa tietoa liittyen opinnäytetyöhön, jonka tekevät kaksi Emel - projektissa työharjoittelunsa suorittaneista. Tavoitteena on tehdä vapaa-ajan palveluopas venäjänkielisille ikäihmisille, alueena Itäinen Helsinki. Lähtökohtana tälle opinnäytetyölle on syrjäytymisvaarassa olevat tai jo syrjäytyneet venäjänkieliset ikäihmiset ja heidän löytämisensä etsivän työn avulla. Oppaan tarkoitus on ehkäistä syrjäytymistä ja voimaannuttaa heitä. Palveluopas on tarkoitettu työvälineeksi vanhusten parissa työskenteleville ihmisille.

Ryhmässä ikääntyneet halusivat tuoda esille omat epäkohdat liittyen Inkeri-keskuksen toimintaan, kyse oli lähinnä rahojen puutteesta. Kyselimme heiltä mitä he toivoisivat vapaa-ajan oppaaseen tulevan. He kertoivat rahojen olevan tiukassa ja että ne eivät riitä mihinkään ylimääräiseen. Sen takia haluttiin tietää erityisesti ilmaisupalveluista. Esille tulleita toiveita olivat mm: kulttuuri, kuten ilmaiset museo- käynnit, retket, liikuntaryhmät, omaishoito, siihen liittyvät lakipykälät ja rahoitusasiat, maahanmuuttajan oikeudet ja raha - asiat, palvelutaloihin muuttaminen (lähinnä tieto siitä miten se tapahtuu?), palvelukeskusten toiminta, liikuntaviraston tarjonta ym.

Pyrimme saamaan aikaan dialogista vuoropuhelua ryhmäläisten kesken. Dialogisuudessa keskeisintä ei ole tekninen tieto vaan suhtautumistapa. (Arnkil & Seikkula 2005, 19.) Kohtaamisen edellytyksinä pidimme uskoa ihmiseen, luottamusta heihin ja heidän kykyynsä ajatella, sekä toivoa ja uteliaisuutta.

2.11 Emel-projektin Workshop 6.11.2009

Tärkeä tapahtuma oli Emel-projektin Workshop Kinaporissa. Oli mielenkiintoista kuulla sairaanhoitajaryhmän tutkielmista. Lisäksi virolaiset vieraat ja meidän oma opettajakuntamme olivat paikalla, joten seminaari oli antoisa ja ajatuksia herättävä. Cafe Learning tuotti uusia ideoita.

2.12 Opintokäynti Tallinnan Venü-keskukseen 11.11.2009

Keskiviikkona 11.11. lähdimme nokka kohti Tallinnaa Norlandia nimisellä laivalla tarkoituksena tutustua Venü-keskukseen. Venü on seniori ikäisille tarkoitettu oma-apu ja neuvontakeskus joka sijaitsee Tallinnassa Kadriorgin viehättävällä alueella joka on tunnettu mm.vanhoista puutalo asunnoista.

Hanke talosta heräsi vuonna 1995 jolloin Tallinnan kaupunki vuokrasi talon keskukselle 30-vuoden ajaksi ilmaiseksi. Keskus on Viron ja Saksan välinen hanke seniori kansalaisten hyväksi ja rahoitus talon kunnostukseen jne. on saatu saksalaisilta yhteistyökumppaneilta. Keskuksen vieressä samalla tontilla toimii myös pieni vieraskoti ”POSKA VILLA” jonka tuotolla keskusta myös rahoitetaan.

Keskuksessa on jäseniä n.500 josta miesten osuus on n.50. Päivittäin keskuksessa vierailee lähes sata kävijää ja keskus on auki joka päivä (myös pyhäpäivinä) klo 10–18. Jäsenmaksu on kuukausittain vain 50 Kronia jotta mahdollisemman monella olisi mahdollisuus osallistua toimintaan varallisuudesta riippumatta. Keskuksessa toimii myös kahvila josta saa ostaa ”kotona” tehtyjä erinomaisia leivonnaisia edulliseen hintaan. Keskus julkaisee kuukausittain myös omaa sanomalehteä jonka suojissa monet keskuksen senioreista saavat kokeille kirjoitus taitojaan.

Keskuksessa toimii 40 kappaletta erilaisia harrasteryhmiä joiden vetäjät ovat vapaaehtoisia. Vetäjät ovat saaneet muokata ryhmiensä ohjelman oman persoonallisen kiinnostuksensa pohjalta. Ryhmien vetäjät ovat mm. entisiä opettajia nyt jo seniori ikäisiä eläkeläisiä jotka voivat pitää opetustaitojaan vireillä vetämällä esim. kieltenopiskelu ryhmiä talossa. Keskus toimii täysin vapaaehtoisten voimin ja sen motto onkin ”**auttamalla muita autat myös itseäsi**”.

2.13 Eläkeläiset ry:n yhdessä hankkeen leirin lopputapaaminen 13.11.2009

Meillä oli tilaisuus vieraillla Yhdessä-hankkeen leirin lopputapaamisessa Laurea-ammattikorkeakoulun tiloissa. Sinne oli rakennettu monikulttuurinen, muunneltavissa oleva tila. Tällä kertaa esillä oli afgaanien tapaan sisutettu oleskeluhuone mataline sohvineen ja monine tyynyineen. Tilaa jakavat verhot toimivat samalla elokuvakankaina, joille heijastettiin kuvia Inkerinmaalta ja Somaliasta.

Tunnelma tapahtumassa oli käsinkosketeltavan hyvä. Tuntui kuin olisimme itsekin päässeet hiukan mukaan leirille, jossa toiset olivat olleet. Paikalla oli suomalaisia, venäläisiä, inkeriläisiä ja somalialaisia. Afganistanilaiset puuttuivat joukosta. Tarjolla oli eri maiden tyyppisiä tarjottavia kahvin kanssa. Meidät otettiin heti joukkoon mukaan, vaikkei meitä alussa esiteltykään. Saimme paikattua tämän erheen ohjelman aikana. Innostuneisuus ja avoimuus sekä toistensa tukeminen tuli hienosti esille kaikessa tekemisessä. Läsnaöljoista nuorin oli kaksi - ja puolivuotias, vanhimman ikää emme tiedä, mutta korkean iän saavuttanut kuitenkin.

Yhdessä-hanke järjestää monikulttuurisia leirejä, kursseja ja tapahtumia sekä luontoretkeä ja kulttuurikohteisiin tutustumista. Esille tuli muun muassa kulttuurien eroista kertova seikka, nimittäin metsään menemisen vaikeus. Eräällä leirillä oli ehdotettu metsäretkeä, mistä somalialaiset olivat kieltäytyneet sanoen ”ei metsään voi mennä, koska siellä ammutaan”. Meille se on kaukainen ajatus, mutta heille luonnollista, valitettavasti. Tosin meilläkin on metsästäjiä liikkeellä metsissä. Keskustelujen jälkeen kaikki menivät metsään!

Sosiaalityö on ollut jo usean vuosikymmenen ajan esillä julkisen hallinnon sekä useiden alaan liittyvien järjestöjen piirissä. Tiedontuotannon kautta sosiaalityön teoriat vahvistuvat ja metodit tulevat tutuiksi. Muuttuva maailma on haaste myös sosiaalityölle. Voidaan tutkia työntekijöiden käyttämiä metodeja ja sitä kautta kehittää uusia työskentelytapoja, mikäli entiset eivät enää toimi hyvin esimerkiksi maahanmuuttajien parissa työskennellessä. (Walls 2005, 37–38.)

Yhdessä-hanke on Eläkeläiset ry:n hanke. Sen tavoitteena on monikulttuurisuuden edistäminen Suomessa sekä tuoda järjestöjen osaamista esille yhteistyökumppaneille.

3 Teemailtapäivä: Etsivä työ -Ikääntyvät venäjänkieliset maahanmuuttajat

Teemailtapäivämme 19.11.2009 alkoi kahvikupillisen ja iloisen puheensorinan ja toisiin osallistujiin tutustumisen merkeissä. Tervetulopuheen jälkeen siirryttiin päivän ohjelmaan.

Aluksi virittäydettiin sopivalle taajuudelle taidetehtävän avulla, jossa yhden ryhmän tehtäväksi annettiin tuottaa pienimuotoinen näytelmä tai sketsi. Sitä varten paikalle oli tuotu vanhanaikaisia vaatteita ja asusteita. ”Vanhat rouvat päiväkahvilla” johdatti meidät teemaan ”ikäntyminen” ja sai meidät kaikki hyvään nousujohteeseen ja muiden ryhmien kollaasityöskentely antoi tilaa heidän luoville ratkaisuilleen. Kaikilla oli sama tehtävä, oli pohdittava hetki omaa tulevaisuuttaan.

Millaista elämää elämme, kun olemme 85-vuotiaita?

Varsinaista päivän teemaa käsiteltiin pienryhmissä, joille jaettiin seuraavat kysymykset:

- **Mitä etsivä työ on?**
- **Käytännön vinkkejä toimintaan?**
- **Venäjänkielisten ikä-ihmisten erityispiirteitä?**
- **Miten tiedotetaan?**

Seuraavassa ovat näkyvillä ryhmien pohdinnan tulokset. Keskustelua syntyi runsaasti ja joitakin käytännön ideoitakin saatiin tehtyä.

1.Mitä etsivä työ on?

- puututaan akuutteihin tilanteisiin
- ennaltaehkäisevää työtä
- EHKOT +55v.
- jalkaudutaan
- verkostoidutaan, esim. seurakuntien kanssa
- median kautta, uutta on Monivisio- nettiTV.
- ihmisten tarinat julkisiksi

2. Venäjänkielisten ikäihmisten erityispiirteitä?

- koko kysymys on väärä! ihminen on ihminen kulttuurista riippumatta
- kieli tuo syrjäntäkokemuksia
- asenne ylipäätään ja ”venäläisviha”
- eivät tunne suomalaisen yhteiskunnan rakenteita
- eivät tunne paikkoja, missä esim. palvelut sijaitsevat
- talouskysymykset, etuuksien saamisen vaikeus
- tietävätkö omista etuuksistaan ja osaavatko hakea niitä?

3. Käytännön vinkkejä toimintaan

- koulutusta, tietoa kulttuurista
- työntekijät on saatava mukaan koulutukseen
- tarvitaan matalan kynnyksen päivätoimintaa, joka on joustavaa esim. kuljetus sitä tarvitseville
- puututaan varhain esim. kun henkilö ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen, hakee toimeentulotukea ym.
- työllistetään työllistämistuella esim. asiointiavuksi
- yhteistyö yhdistykset/kaupunki
- miehet paitsiossa: tasa-arvokysymys
- esimerkki: ”miehet löytyy Vantaanjoelta kalastamasta”
- Vertaistukiryhmät!
- Neuvostoliitossa eläneillä viranomaispelko
- luottamus viranomaiseen voi syntyä esim. yhdistyksen vapaaehtoisen työntekijän välityksellä
- omankielisiä työntekijöitä palveluihin (hyödynnetäänkö hoitajien kielitaitoa?)
- muistetaan myös positiivinen erityiskohtelu

4. Miten tiedotetaan?

- puskaradio
- Faron (venäjänkielisten yhdistysten liitto) info-kirjat. www.faror.com
- verkostotyöskentely
- uudenlainen ajattelutapa ”tahto muuttua”, lähtee jo esimiehistä

- MOVA-työryhmä
- jos luottamus kohdallaan, ihmiset saadaan mukaan
- koulutukset pitäisi saada ”elämän makuisiksi”

Teemailtapäivän anti oli melko vähäisestä osallistujamäärästä huolimatta hyvä, ja tunnelma oli innostava ja voimaannuttava. Loppupuheenvuoroissa tuli ilmi, että tämäntapäiset seminaarit ovat tärkeitä ja yhteistyötä eri instanssien välillä tulisi kehittää edelleen. Teemailtapäivän suunnittelijoiden mielestä parasta oli se, että keskustelua ja ideoita syntyi runsaasti ja totesimme olevamme oikealla tiellä suuntautuessamme vanhustyöhön. Tätä vanhustyön kehittämistä haluamme jatkaa tulevilla työurallamme.

4 Pohdintaa Emelistä

Emel -projekti antoi oivallisen mahdollisuuden harjoitella sekä itsensä johtamista projektissa että tiimityöskentelyssä. Se oli meille uusi ja erilainen oppimisen tapa. Molemmat onnistuivat hyvin tässä Team Wimmassa. Tiimityöskentelyn etuna oli se, että saatoimme pohtia esiin nousseita kysymyksiä työskentelyn aikana ja yhteisestä keskustelusta nousi aina uusia oivalluksia. Ajankäytön suunnitteleminen ja sen hallinta siten, että kaikki sovittu tuli tehtyä, oli myös palkitsevaa. Ryhmämme yhteistyö oli saumatonta ja erittäin voimaannuttavaa, ja uskon, että tästä työskentelystä voi ammentaa voimia vielä tulevaisuudessakin.

LÄHTEET

Hjort, Haldis 1995. Etsiväntöön psykologia. Jyväskylä. Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi Ry

Kontulan vanhustenkeskus Anita Thessman ja Marja Säikkä
2.10.2009 klo 12.30-14.30

Pyhäjoki Jukka 2008,. Viitattu 1.12.09. Dialogisuus-päivä 7.2.2008 Lahti, Stakes

Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2009. Dialoginen verkostotyö. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Verkostomenetelmät 2009. Viitattu 5.12.09. <http://info.stakes.fi>

Walls 2005. Sosiaalityön käytäntötutkimus–koordinaatteja ja paikannuksia, 23–46. Teoksessa Sosiaalityön käytäntötutkimus. Mirja, Satka & Synnöve, Karvinen–Niinikoski & Marianne, Nylund & Susanna, Hoikkala (toim.) Helsinki: Palmenia-kustannus.